

OPINIA PRAWNA

**w przedmiocie możliwości przeprowadzenia egzaminów
klasyfikacyjnych w edukacji domowej za pomocą zdalnych środków
komunikowania**

sporządzona przez
radcę prawnego Michała Złonkiewicza
w dniu 13 maja 2021r.

Spis treści

1. Opis zagadnienia	2
2. Akty prawne	2
3. Podsumowanie analizy:.....	3
4. Szczegółowa analiza.....	3
I. Wstęp - realizowanie obowiązku szkolnego poza szkołą.....	3
II. Część zasadnicza - egzaminy klasyfikacyjne	3
III. Wymogi przewidziane w Prawie Oświatowym	4
IV. Wymogi przewidziane w ustawie o Systemie oświaty	4
V. Wymogi przewidziane w Rozporządzeniu.....	5
5. Ocena możliwości przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych online .6	
6. Możliwość wykorzystania platformy Szkoły w Chmurze do przeprowadzania egzaminów online	8

1. Opis zagadnienia

Szkoła w Chmurze zwróciła się o wydanie opinii prawnej w następującym przedmiocie: czy istnieje możliwość przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 44l ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2020 r. poz.1327) dla uczniów realizujących obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą za pomocą zdalnych środków komunikowania się?

2. Akty prawne

W analizowaniu niniejszej kwestii, należy wziąć pod uwagę przywołane poniżej ustawy oraz rozporządzenia:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 910)
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2020 r., poz.)
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 373)
4. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz. U. z 2020 r., poz. 1361)

3. Podsumowanie analizy:

- regulacje dotyczące egzaminów klasyfikacyjnych znajdują się w aktach prawnych przywołanych w pkt 2 powyżej („Akty prawne”)
- analiza Aktów prawnych prowadzi do konkluzji, że w żadnym z nich nie sprecyzowano formy przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych
- nie ma regulacji wyłączających możliwość przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych w formie online
- zgodnie z łacińską paremią „quod lege non prohibitum, licitum est” czyli co nie jest zabronione jest dozwolne.

4. Szczegółowa analiza

I. Wstęp - realizowanie obowiązku szkolnego poza szkołą

Możliwość realizowania obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą uregulowana jest w art. 37 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (dalej jako: Pr. Ośw.). Jest to tzw. „edukacja domowa”. Zgodnie z tym przepisem za zgodą dyrektora odpowiedniej szkoły, wydaną na wniosek rodziców, uczeń może realizować wskazane wyżej obowiązki poza szkołą. Szkołę należy w tym wypadku rozumieć szeroko jako przedszkola, szkoły podstawowe, a także szkoły średnie, z uwzględnieniem liceów. Należy bowiem pamiętać, że edukacja domowa możliwa jest od samego początku ścieżki edukacyjnej aż po jej koniec.

Ideą stojącą za tą formą spełniania obowiązku szkolnego jest przejście przez rodziców odpowiedzialności za zrealizowanie przez dziecko podstawy programowej, czemu daje wyraz art. 37 ust. 2 pkt 2 lit b Pr. Ośw. Przepis ten wskazuje, że do wniosku należy dołączyć oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym. Oznacza to zatem, że rolą rodzica jest ocenić czy takie warunki istnieją, a następnie pisemnie zobowiązać się do ich zagwarantowania.

II. Część zasadnicza - egzaminy klasyfikacyjne

Na początku podkreślić należy, że uczeń realizujący obowiązek szkolny w trybie tzw. „edukacji domowej” uzyskuje roczne oceny klasyfikacyjne na podstawie egzaminów klasyfikacyjnych. Jest to wyłączna podstawa ocen

ucznia w edukacji domowej, o czym stanowi art. 37 ust. 4 Pr. Ośw. Obecny stan prawny nie daje szkole uprawnień do sprawdzania wiedzy ucznia na inne sposoby.

Roczne egzaminy klasyfikacyjne przeprowadzane są z zakresu części podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym, uzgodnionej na dany rok szkolny z dyrektorem szkoły, o czym także stanowi art. 37 Pr. Ośw.

Przepisy prawne dotyczące zasad przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych zawarte są w art. 37 Pr. Ośw., art. 441 ustawy o systemie oświaty oraz przepisy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych Dz.U.2019.373 z dnia 2019.02.26 (dalej nazywanym „Rozporządzeniem”).

W poniższej części opinii, przepisy te zostaną poddane analizie, aby określić, jakie wymogi ustawodawca stawia egzaminom klasyfikacyjnym, a jakie nie. Na tej podstawie możliwe będzie udzielenie odpowiedzi na pytanie czy możliwe jest przeprowadzanie egzaminu w formie zdalnej.

III. Wymogi przewidziane w Prawie Oświatowym

Jak już zostało wskazane wyżej art. 37 Pr. Ośw. wskazuje, że roczne egzaminy klasyfikacyjne są podstawą klasyfikacji ucznia w edukacji domowej oraz że odbywają się z zakresu części podstawy programowej uzgodnionej z dyrektorem szkoły.

Dodatkowo art. 37 nakłada na rodziców ucznia obowiązek dołączenia do wniosku o edukację domową pisemnego zobowiązania do przystępowania przez ucznia do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych.

Odnosząc się do postawionego pytania, należy podkreślić, że w ustawie - Prawo oświatowe nie zostały sprecyzowane żadne wymogi dotyczące formy egzaminu, które wyraźnie wykluczałyby przeprowadzenie go w sposób zdalny.

IV. Wymogi przewidziane w ustawie o Systemie oświaty

W myśl art. 441 ust. 1 ustawy o systemie oświaty egzamin klasyfikacyjny ucznia ma przeprowadzić komisja powołana przez dyrektora szkoły. Dodatkowo, ust. 2 określa, że termin przeprowadzenia egzaminu klasyfikacyjnego ma być każdorazowo uzgadniany z uczniem oraz jego rodzicami, przy uwzględnieniu, że ma on się odbyć nie później niż w dniu

poprzedzającym dzień zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

W razie zaistnienia wyjątkowych okoliczności, art. 44l stanowi, że uczeń, który nie przystąpił do egzaminu w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w terminie dodatkowym.

Dodać należy, że kolejne przepisy tj. art. 44m oraz 44n dotyczą przeprowadzania egzaminów poprawkowych oraz zgłaszania zastrzeżeń do oceny.

Nie można się zgodzić, że do określenia formy przeprowadzenia egzaminów kwalifikacyjnych znajdzie zastosowanie art. 18 ust. 2a Prawa oświatowego. Zwracam uwagę, że reguluje on formę kształcenia, które może przybrać formę dzienną, stacjonarną lub zaoczną. Każdą z nich ustawodawca definiuje w art. 4 ustawy odpowiednio w następujący sposób:

- „kształceniu w formie dziennej - należy przez to rozumieć kształcenie, które odbywa się przez 5 dni w tygodniu albo przez 6 dni w tygodniu ....;
- kształceniu w formie stacjonarnej - należy przez to rozumieć kształcenie, które odbywa się przez 3 lub 4 dni w tygodniu.....;
- kształceniu w formie zaocznej - należy przez to rozumieć kształcenie, które odbywa się co 2 tygodnie przez 2 dni, a w uzasadnionych przypadkach - co tydzień przez 2 dni...”

Ustawodawca nie przywołał w żaden sposób wskazanego wyżej art. 18 ust. 2a w art. 37 Prawa oświatowego. Nie jest również wskazany w niżej omawianym Rozporządzeniu dotyczącym zasady przeprowadzania egzaminów. Jest oczywiste, że wyżej wymienione formy kształcenia nie mogą mieć zastosowania do uczniów realizujących obowiązki szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą. Nie można zatem z art. 18 ust. 2a wyprowadzić wniosków co do formy egzaminów klasyfikacyjnych. Zatem żaden z przepisów odnoszących się do egzaminów klasyfikacyjnych nie stanowi o formie ich przeprowadzania w sposób, który wykluczałby organizowanie egzaminów w formie zdalnej.

V. Wymogi przewidziane w Rozporządzeniu

Rozporządzenie doprecyzowuje szereg zapisów zawartych w ww. ustawach oraz ustanawia dość szczegółowe zasady przeprowadzania egzaminów. To właśnie z Rozporządzenia uzyskujemy informację, jak egzamin klasyfikacyjny powinien wyglądać wedle zamierzeń ustawodawcy.

Po pierwsze – z par. 15 ust. 1 Rozporządzenia wynika, że egzamin klasyfikacyjny odbywa się w dwóch formach: ustnej i pisemnej.

Po drugie – z par. 15 ust. 4 wynika, że dla ucznia w edukacji domowej nie przeprowadza się rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z plastyki, muzyki, techniki oraz wychowania fizycznego. Natomiast bezwzględnie przeprowadza się egzaminy ze wszystkich pozostałych obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Po trzecie – par. 15 ust 5 doprecyzowuje, kto powinien wchodzić w skład komisji, a mianowicie:

- dyrektor szkoły lub osoba desygnowana przez dyrektora szkoły, jako przewodniczący komisji,
- nauczyciel lub nauczyciele zajęć edukacyjnych, z których jest przeprowadzany egzamin, jako członek

Po czwarte – z par. 15 ust. 8 wynika, że przewodniczący komisji uzgadnia z uczniem, przystępującym do egzaminu oraz jego rodzicami liczbę zajęć edukacyjnych, z których uczeń przystąpi do egzaminów klasyfikacyjnych w ciągu jednego dnia. Prawodawca nie określa tutaj limitów, nie narzuca również minimów egzaminacyjnych, pozostawia zatem rodzicom oraz dyrektorowi placówki dowolność w wyżej opisanym zakresie. Można domniemywać, że celem ustawodawcy było zachęcenie obu stron do takiego rozplanowania egzaminów, aby nie przekraczały one możliwości psychofizycznych ucznia, a jednocześnie czyniły zadość możliwościom organizacyjnym szkoły.

Po piąte – par. 15 w ust. 10 i 11 precyzuje, jak należy udokumentować przeprowadzenie egzaminu. Z egzaminu należy stworzyć protokół, do którego dołącza się pracę pisemną ucznia oraz zwięzłą informację o udzielonych przez ucznia odpowiedziach. Taki protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia. Oczywiście Rozporządzenie precyzuje niezbędne elementy protokołu, jednakże nie jest celowe omawianie ich w szczegółach, aby odpowiedzieć na postawione pytanie.

5. Ocena możliwości przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych online

Mając na względzie powyższe okoliczności, należy stwierdzić, że ustawodawca zadbał o unormowanie wszystkich niezbędnych elementów, aby egzamin klasyfikacyjny mógł się odbyć i mógł stanowić podstawę oceny końcowej ucznia w edukacji domowej. Jednocześnie ustawodawca wyraźnie powstrzymał się od stosowania nadmiarowych regulacji i precyzowania

wszystkich możliwych czynników wpływających na przeprowadzenie egzaminu, w tym np. sposobu jego przeprowadzania (zdalnie czy stacjonarnie). Duży zakres decyzyjności jest pozostawiony w tym zakresie dyrektorowi szkoły oraz komisji egzaminacyjnej, których zadaniem jest czuwanie nad przebiegiem egzaminu.

Tym samym, należy wyraźnie podkreślić, że żaden z istniejących przepisów prawa nie sprzeciwia się organizowaniu egzaminów klasyfikacyjnych w formie zdalnej (online). Co więcej – w pełni możliwe jest zapewnienie przestrzegania wymogów prawnych związanych z egzaminem przy wykorzystaniu formy online, albowiem:

- w formie online można przeprowadzić zarówno egzamin ustny, jak i pisemny
- w formie online może uczestniczyć komisja złożona z dwóch osób oraz uczniów
- w formie online możliwe jest uzgodnienie liczby zajęć, z których uczniów będzie przystępował do egzaminu w danym dniu
- wreszcie w formie online możliwe jest stworzenie protokołu wraz ze wszystkimi jego niezbędnymi elementami.

Skonkludować należy zatem, że nie istnieją przeszkody dla przeprowadzania rocznych egzaminów klasyfikacyjnych w formie zdalnej. Dodawanie czy też nadinterpretowanie istniejących wymogów dodatkowych zasad, niewyrażonych wprost w przepisach, jest nie tylko niecelowe, ale też niewłaściwe. Zasady interpretacji tekstów prawnych nakazują bowiem przyjmować, że ustawodawca jest racjonalny i jeśli jego intencją jest uregulowanie jakiejś aktywności - to robi to w sposób wyraźny. Skoro w przepisach brakuje jakichkolwiek regulacji dotyczących czasu trwania egzaminu, formy zorganizowania, a nawet formy nadzoru nad przebiegiem takiego egzaminu, to należy rozumieć, że jest to działanie celowe.

Co więcej – zgodnie z regułami interpretacji prawniczej należy zakładać (o ile nic innego nie wynika z przepisów), że ustawodawca posługuje się słowami w ich zwykłym, standardowym znaczeniu w języku polskim. Według Słownika Języka Polskiego PWN słowo "egzamin" oznacza „sprawdzenie czyjejs wiedzy lub umiejętności”. Znaczy to tyle, że ze słowem egzamin nie wiąże się nierozzerwalnie konkretna forma, procedura lub sposób jego przeprowadzania. Gdyby ustawodawca życzył sobie nadać takie znaczenie słowu egzamin lub powiązać go z określoną procedurą przeprowadzania powinien był uczynić to poprzez przepisy prawa.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że ustawodawcy nie jest obcy taki sposób konstruowania przepisów i niejednokrotnie to robił. Dla przykładu taki

sposób działania znajdziemy w regulacjach dotyczących egzaminu ósmoklasisty z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty.

Rozporządzenie ws. egzaminu ósmoklasisty reguluje liczne aspekty i wymogi zarówno względem komisji, jak i względem uczniów. Wszystkie elementy takie jak: sala, stoliki, godzina rozpoczęcia egzaminu a także sposób nadzoru są dokładnie uregulowane. Nie można zatem twierdzić, że „ubogie” czy też mniej rygorystyczne uregulowanie rocznych egzaminów klasyfikacyjnych jest pomyłką lub niedopatrzaniem.

Podsumowując, po przeanalizowaniu przepisów prawnych traktujących o rocznych egzaminach klasyfikacyjnych, należy stwierdzić, że nie ma przeszkód, aby roczne egzaminy klasyfikacyjne były przeprowadzane w formie zdalnej (online). Egzaminy w takiej formie – przy zapewnieniu innych wymogów z rozporządzenia – nie stwarzają ryzyk, ani dla dyrektora szkoły, ani dla rodziców i uczniów w systemie edukacji domowej. Prawodawca nie stawia rozbudowanych wymogów organizacyjnych w zakresie egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 441 ustawy o systemie oświaty, czym zostawia szeroką przestrzeń i decyzyjność w zakresie przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych dla dyrektorów szkół. Byłoby zatem całkowicie chybioną konkluzją stwierdzenie, że korzystanie z tego zakresu decyzyjności jest dla dyrektorów ryzykowne bądź stanowi nadużycie prawa.

6. Możliwość wykorzystania platformy Szkoły w Chmurze do przeprowadzania egzaminów online

Jak już wskazano powyżej: nie ma przesłanek prawnych, by twierdzić, że przepisy wykluczają przeprowadzanie egzaminów w formie online. Należy się teraz zastanowić czy platforma Szkoły w Chmurze tworzy wystarczające gwarancje zapewnienia innych przewidzianych prawem wymogów.

Z dostarczonego materiału wynika, że każdy uczeń posiada swoje indywidualne, imienne konto, zabezpieczone hasłem. W procesie zakładania konta uczestniczą rodzice. Platforma posiada funkcjonalność „egzaminy”, w której można – w wybranym dniu – umówić się na roczny egzamin klasyfikacyjny. Po potwierdzeniu terminu przez komisję, egzamin może się odbyć. Opisany tu element pozwala Szkole w Chmurze na zagwarantowanie wymogu uzgodnienia terminu z rodzicami oraz na zagwarantowanie ustaleń, do ilu egzaminów klasyfikacyjnych uczniów w danym dniu przystąpi.

Używanie platformy można bez przeszkód łączyć z transmisją połączenia wideo (np. poprzez Zoom). Tym samym, komisja ma pełną możliwość w czasie rzeczywistym obserwować wypełnianie egzaminu przez ucznia. Każdy egzamin jest indywidualnie generowany dla ucznia, a po jego wykonaniu system umożliwia pobranie wypełnionych zadań w pliku PDF.

Po wykonaniu egzaminu klasyfikacyjnego z konkretnego przedmiotu przy użyciu platformy Szkoły w Chmurze, system uniemożliwia ponowne zarezerwowanie egzaminu lub rozwiązanie go – tym samym nie występuje ryzyko, że uczniowie samowolnie przystąpią kolejny raz do egzaminu.

Mając na względzie powyższe okoliczności, należy stwierdzić, że platforma Szkoły w Chmurze tworzy wystarczające gwarancje aby wykorzystywanie jej do przeprowadzania rocznych egzaminów klasyfikacyjnych było zgodne z obowiązującymi przepisami.

Michał Złonkiewicz
RADCA PRAWNY

r.pr. Michał Złonkiewicz